

Juhlapuhe Kainuun maakuntajuhlissa Puolangalla 13.8.2023

Arvoisa herra maakuntahallituksen puheenjohtaja, herra pormestari, hyvät naiset ja herrat.

Kiitän kutsusta tulla puhumaan Kainuun maakuntajuhlaan tänne Puolangalle. Kainuun prikaati on vahva alueellinen toimija, neljän maakunnan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Pohjois-Pohjanmaan, alueella toimiva joukko-osasto. Tämän vuoksi periaattemme prikaatissa on, että näyttydymme kattavasti ja tasapuolisesti eri maakunnissa sekä kutsuvierastilaisuuksissa, että esimerkiksi valapäivien ja paikallispuolustusharjoitusten muodossa.

Olen aloittanut Kainuun prikaatin komentajana heinäkuun alussa ja palvellut aiemmin pääosin Etelä-Suomessa. Joukko on ottanut minut hyvin vastaan ja työt niin heinäkuussa aloittaneen saapumiserän kuin esimerkiksi valmiusyksikön kanssa ovat sujuvasti käynnissä. Eilen juhlistimmekin valapäivää Kajaanissa, jossa n. 1500 alokasta vannoin valan tai antoi vakuutuksen arviolta n. 7000 kutsuvieraan läsnäollessa.

Vaihtotilaisuudessa edeltäjäni saatteli minut tehtävään Veikko Huovisen sanoin;

“Kainuuseen pitää tulla hiljaa

ja sujahtaa maisemaan huomaamatta.

Pitää hiihdellä metsiä, yöpyä mökeissä,

jutella talon väen kanssa illalla.

Vuosikautisen harrastuksen jälkeen saattaa maakunnan arvoitus

hieman avautua.”

Tämän vuoksi pyrin aikataulun mahdollistaessa osallistumaan alueen keskeisiin tilaisuuksiin tutustukseni alueen ihmisiin, toimintaan ja kulttuuriin. Viikonloppuna olemme vaimoni kanssa tutustuneet Linnan virta -tapahtumaan ja tänään olemme molemmat täällä paikalla koko tilaisuuden ajan. Meidän molempien puolesta vielä kerran lämmin kiitos mahdollisuudesta osallistua juhlaanne.

Hyvät kuulijat,

Olemme viimeisten vuosien aikana kokeneet merkittäviä muutoksia turvallisuusympäristössä. Ensin globaali pandemia haastoi terveysturvallisuutta. Toisena konkreettisena ilmentymänä on Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja tästä seurannut eurooppalaisen turvallisuusajattelun murros. Hyökkäys järkytti turvallisuusrakenteita enemmän kuin yksikään kansainvälispoliittinen tapahtuma vuosikymmeniin. Tähän liittyi olennaisella tavalla Suomen ja Ruotsin päätös hakea Natojäsenyyttä keväällä 2022. Suomen osalta jäsenyys vahvistettiin huhtikuussa 2023 ja Ruotsin osalta asia näyttää etenevän Naton huippukokouksen perusteella positiivisesti.

Kokonaisuutta analysoitaessa on hyvä muistaa, että Venäjän operaatiot Ukrainassa alkoivat Krimin valtaukselta 2014 ja eri tyyppiset sotatoimet ovat siten kestäneet yli yhdeksän vuotta. Keväällä 2022 käynnistetty laajamittainen hyökkäysoperaatio konkretisoi viimeistään läntiselle maailmalle, että voimapolitiikka ja aseellisen voiman käyttö olivat palanneet Eurooppaan. Nyt, 18 kuukautta myöhemmin voimme päivittäin nähdä sodan karuja kasvoja.

Sota on laaja-alaista ja kohdistuu keinoja kaihtamatta yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja kohtaan. Joissain yhteyksissä on käytetty jopa käsitettä ”totaalinen sota”. Valitettavasti hyökkäyksen kohteena on ollut myös siviiliyhteiskunta ja väestö. Venäjän pyrkimyksenä on ollut vaikuttaa ukrainalaisten maanpuolustustahtoon ja kriisinsietokykyyn ja täten sodan lopputulokseen kansalaisten ja yhteiskunnan kautta.

Vuoden 2021 valtioneuvoston puolustuselonteossa on kuvattu laaja-alaisen vaikuttamisen sotilaallinen uhkamalli, jossa sisältää hybrdivaikuttamisen lisäksi sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Varautumisen näkökulmasta kuvaus on edelleen varsin todenmukainen. Venäjän hyökkäyssodassa Ukraina on havaittavissa muutamia korostuvia ilmiöitä, esimerkkeinä mainittakoon Venäjän valmius siirtyä todella pitkäkestoiseen kulutusotaan tai sodan ulkoistaminen eli Wagner -palkka-armeijan toimintaperiaatteet sodan eri vaiheissa.

Ukrainan sotaa ei ratkaista vain taistelukentällä, resurssien ja tuen riittävyys ovat ratkaisevassa roolissa. Ukraina on ollut maana yhtenäinen ja vahva sekä länsi on sitoutunut tukemaan Ukrainaa. Ukrainassa taisteluissa menestyminen pohjautuu paikallispuolustukseen, oman alueen tuntemiseen, maanpuolustustahtoon, koko kansan osallistumiseen maanpuolustukseen sekä usein vähemmälle huomiolle jäävään kykyyn kouluttaa ja innovoida uutta osaamista kriisin aikana. Se milloin sota päättyy ei todennäköisesti tiedä kukaan, mutta Ukrainan tukemiseen on varauduttava vielä pitkään. Kokonaan toinen kysymys on, millainen Venäjä meillä on rajanaapurina sodan jälkeen?

Hyvät kuulijat,

Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustus, joka rakentuu sekä ennaltaehkäisykyvystä että torjuntakyvystä.

Ukrainassa käytävän sodan havaintoja ja oppeja analysoidaan kaikkialla. Suomalaisena sotilaana on hyvä todeta, että suomalainen puolustusratkaisu – koko maan puolustaminen ja yleinen asevelvollisuus sekä puolustuksen pitkän aikavälin kehittäminen ovat perustuneet oikeisiin lähtökohtiin, joista on pidetty kiinni vuosikymmenten aikana, vaikka Euroopassa on nähtävissä toisenlaisiakin esimerkkejä.

Puolustusvoimat on edellä kuvatun turvallisuusympäristön kehityksen johdosta tehostanut toimintaansa eri tavoin ja saanut sitä varten myös valtiojohtolta lisäresursseja, joilla olemassa olevaa puolustuskykyä vahvistetaan. Tämä näkyy konkreettisesti esimerkiksi materiaalihankintoina, henkilöstön rekrytointina ja lisääntyneenä kertausharjoitustoimintana. Toisin sanoen tällä hetkellä täydennetään olemassa olevaa kalustoa ja materiaalia, varaudutaan pitkäkestoiseenkin kriisiin, korvataan Ukrainan tukemiseen kohdennettavaa materiaalia, lisätään henkilöstöä ja toteutetaan kertausharjoituksia. Joukko-osasto-tasolla rahoitus on näkynyt nimenomaan kohdennuksina lisättyihin kertausharjoituksiin ja kv-harjoituksiin.

Natojäsenyys ja vahva kansallinen puolustuskyky nostavat puolustuksemme ennaltaehkäisevää kynnyistä. Nato-jäsenenä Suomen puolustus perustuu edelleen vahvaan kansalliseen puolustuskykyyn osana liittouman yhteistä pelotetta ja puolustusta. Jäsenmaana Suomi päättää jatkossakin sotilaallisen maanpuolustuksen toteuttamisperiaatteista. Samalla Puolustusvoimien pitkäjänteinen ja tasapainoinen

kehittäminen jatkuu. Käynnissä olevien strategisten hankkeiden jälkeen on vuorossa maapuolustuksen uudistaminen, joka on jo käynnissä paikallispuolustuksen osalta.

Yleinen asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto muodostavat keskeisen perustan myös jäsenmaana. Kuten ajankohtainen turvallisuustilanne todistaa, uskottavaa ennaltaehkäisy- ja torjuntakykyä tarvitaan vuoden jokaisena päivänä.

Kuten aiemmin totesin, voimapolitiikka ja aseellisen voiman käyttö ovat palanneet Eurooppaan. Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta kansan ja valtion, joka ei halua sotaa, kuten Suomi, tulee kuitenkin varautua pahimpaan.

Suomessa on käytössä kokonaisturvallisuuden malli, joka on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli. Yhteiskunnan varautumisen tavoitteena on turvata elintärkeät toiminnot. Varautumalla normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin yhteiskunnan toimijat varmistavat toimintakykynsä ja tehtäviensä hoitamisen kaikissa tilanteissa. Päivitystyö tämän kokonaisuuden osalta on hallitusohjelman mukaisesti käynnissä.

Elinkeinoelämän ja yhteisöjen jatkuvuudenhallinta sekä kotitalouksien omatoiminen varautuminen ovat tärkeä osa yhteiskunnan kriisinkestävyttä. Myös järjestöjen rooli varautumisessa on merkittävä. Vapaaehtoistoimintaa ja vapaaehtoisten osaamisen hyödyntämistä kannattaa harjoitella ja kehittää myös kunnissa. Näin on monella alueella tehtykin. Yhdessä varautuminen jatkuu ja elää ajassa. Niin myös meillä täällä Kainuussa.

Hyvät kuulijat,

Nato-jäsenyyden myötä Kainuun prikaatin kansainvälinen harjoitustoiminta on kasvanut, kasvu alkoi oikeastaan hakuprosessin myötä jo viime vuoden heinäkuussa. Pohjoinen ulottuvuus ja arktinen alue kiinnostavat liittolaismaitamme ja sitä myötä halukkuus osallistua Pohjois-Suomessa ja Lapissa toteutettaviin harjoituksiin. Harjoitustoiminta, johon liittolaiset ja kumppanit osallistuvat, on tullut jäädäkseen ja kysyntä harjoittelemaan ja kehittämään yhteensopivuutta ja valmiutta on ainakin tällä hetkellä kova.

Kainuun prikaatilla on jo pitkä perinne Suomen ja Ruotsin välisen sotilaallisen yhteistyön, ns. FISE, yhteistyö toteuttamisesta. Tänä kevään ulkomaalaisia joukkoja osallistui Rovajärvellä järjestettyihin harjoituksiin mm. Ruotsista, Norjasta, Yhdysvalloista ja Iso-Britanniasta. Viimeisin esimerkki Kainuun prikaatin kansainvälisestä harjoitustoiminnasta oli Yhdysvaltalaisen 10. Vuoristodivisioonan komppanian ja pataljoonan johto-osien harjoittelu kesäkuussa Kainuussa. Kyseinen joukko perustettiin Yhdysvalloissa aikanaan nimenomaan Raatteen tien taisteluiden oppien pohjalta. Muutaman viikon ajan sotilaskodin lippukentällä sekä Suomen että Yhdysvaltojen liput nousivat päivittäin salkoon liittolaisuuden, yhteistoiminnan ja harjoittelun merkiksi.

Puolustusvoimat harjoittelee muiden viranomaisten tukemista muun muassa paikallispuolustusharjoituksissa. Paikallispuolustus on Puolustusvoimien rajapinta yhteiskunnan muihin toimijoihin. Kevään paikallispuolustusharjoitus toteutettiin Oulussa ja ensi kuussa harjoitellamme Kuusamossa, Kuhmon Vuosangassa ja Kajaanissa. Viranomaisten ja paikallisten toimijoiden yhdessä sovittu ja harjoiteltu toimintatapa erilaisiin uhkiiin liittyen luo konkreettista valmiutta ja on osa kokonaisturvallisuutta.

Paikallisjoukkojen määrää kasvatetaan tulevien vuosien aikana, samalla niiden tehtäväkenttä laajenee ja vaatimustaso nousee. Tavoitteena on esimerkiksi paikalliset olosuhteet tuntevan, sitoutuneen reserviläisen osaamisen hyödyntäminen perinteisten ja uusien uhkien ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. On hyvä tunnistaa, että ajan myötä ulkomaalaisia joukkoja tulee osallistumaan myös näihin harjoituksiin.

Arvoisa juhlayleisö,

Marsalkka Mannerheim totesi aikoinaan, että ”Linnoitukset, tykistö ja ulkomainen apu eivät merkitse mitään, jos tavallinen sotilas ei tiedä, että se on hän, joka puolustaa maataan”.

Kriisin ja konfliktit ovat osoittaneet maanpuolustustahdon merkityksen ja voiman. Kuten Suomi Talvi- ja Jatkosodassa – parasta aikaa Ukraina nojaa selviytymistaistelunsa vahvaan kansalliseen yhtenäisyyteen ja johtajuuteen, mikä mahdollistaa kaikkien yhteiskunnan ja tukijoiden voimavarojen hyödyntämisen ratkaisun hakemisessa. Myös Suomessa vahva maanpuolustustahto oli keskeisessä osassa valmisteltaessa Natojäsenyyden hakemista ja päätöksentekoa. Suomen kansan enemmistön ratkaisu tunnistettuun turvallisuusvajeeseen oli selvä. Tänäpäni eri kyselyjen tunnusluvut osoittavat puolustuksen keskeisen peruspilarin olevan erittäin hyvässä kunnossa

Tahto puolustaa maata on Suomessa korkealla – esimerkiksi viimeisessä MTS-kyselyssä 83% suomalaisista oli sitä mieltä, että jos Suomeen hyökätään, niin suomalaisten on puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta. Kainuun prikaatissa kesäkuussa kotiutunut saapumiserä vastasi maanpuolustustahdon olevan 4,6 asteikolla 1-5. Reserviläis palaute kevään harjoitusten osalta on 4,8. Korkea maanpuolustustahto on tekijä, joka ehkäisee kriisejä jo ennalta. Korkean tason säilyttäminen edellyttää jatkuvaa huolenpitoa kaikilta varautumiseen osallistuvilta tahoilta – eli meiltä kaikilta.

Kiitän Kainuun liittoa arvokkaan tilaisuuden järjestämisestä ja Toivotan teille kaikille oikein hyvää maakuntajuhlaa sekä loppukesää.